

31. Pięć przykazań kościelnych

1. CELE LEKCJI – WYMAGANIA OGÓLNE

- Analiza i interpretacja *Przykazań kościelnych*;
- Ukazanie przykazań jako drogowskazu życia chrześcijańskiego.

2. TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

Uczeń:

- Własnymi słowami uzasadnia celowość prawa stanowionego w Kościele;
- Na podstawie własnej wiedzy podaje prawa ustanawiane przez Kościół;
- Po lekcji wymienia i interpretuje *Przykazania kościelne*;
- Po lekcji stwierdza, że warto realizować *Przykazania kościelne*.

3. POJĘCIA, POSTACI

- *Przykazania kościelne*.

4. WARTOŚCI

- Wdzięczność Kościołowi za wskazówki do rozwoju życia chrześcijańskiego.

5. SCHEMAT LEKCJI

- Przepisy prawne w życiu człowieka;
- Analiza i interpretacja *Przykazań kościelnych*.

6. PROPOZYCJA REALIZACJI

Wprowadzenie:

Metoda – dyskusja. Nauczyciel odczytuje fragmenty dokumentów, np. Kodeksu ruchu drogowego, Statutu szkoły (obowiązki ucznia), zasady gry w piłkę nożną. Nawiązuje do sytuacji rodzinnych, w których rodzice określają dzieciom zasady. Jeśli dzieci je łamią, otrzymują karę. Nauczyciel zadaje pytania:

- Po co powstają dokumenty prawne?
- Czemu służy określanie zasad?
Odczytuje z podręcznika pięć *Przykazań Kościelnych* i zadaje pytania:
- Co było odczytane przed chwilą?
- Jakie jeszcze znacie przykazania?

- Dlaczego Kościół ustala przykazania?

Podsumowanie: *Przykazania kościelne* to minimum norm moralnych. Pomagają wiernym w rozwoju duchowym, ukierunkowują na życie w świętości i wzrastanie w miłości Boga i bliźniego.

Rozwinięcie tematu:

Metoda – elementy dramy. Nauczyciel wybiera z klasy czterech ochotników, którzy otrzymują na oddzielnych kartkach opis jakiejś sytuacji wraz z wypisanymi cechami jednego z czterech typów temperamentów (załącznik 1) i przedstawiają kolegom w postaci krótkich scenek charakterystyczne dla tej osoby zachowania. Pozostali uczniowie w kilkuosobowych grupach wypełniają formularz, korzystając z cech temperamentów wypisanych w podręczniku w ramce „Komentarz” (załącznik 2).

Metoda – parafraza. Nauczyciel dzieli klasę na pięć grup i każdej przydziela jedno *Przykazanie kościelne*. Informuje uczniów, że treść przykazań znajduje się w podręczniku w ramce „Tekst źródłowy”. Zadanie uczniów polega na sparafrazowaniu wyznaczonego przykazania – powinni oddać sens przykazania przy użyciu innych sformułowań, mogą napisać tekst od nowa, a nie tylko przekształcać każde zdanie. Nauczyciel daje każdej grupie markery i kartki formatu A3, na których uczniowie zapisują parafrazy. Po zakończonej pracy przedstawiciele poszczególnych grup odczytują parafrazy i umieszczają kartki z nowym tekstem przykazań na tablicy. Nauczyciel przy każdej parafrazie wyjaśnia krótko dane przykazanie.

Zakończenie:

Treść z ramki „Zapamiętaj”.

Notatka:

Treść pięciu *Przykazań kościelnych*.

Korelacja z edukacją szkolną:

- Język polski – konstruowanie parafrazy;
- Wiedza o społeczeństwie – prawo stanowione.

7. INNE MOŻLIWOŚCI REALIZACJI

Nauczyciel może krótko wyjaśnić historię powstania *Przykazań kościelnych* (tekst w podręczniku).

Metoda – dyskusja. Nauczyciel omawia zwłaszcza 1. przykazanie (prace niekonieczne w niedzielę i święta nakazane; zakupy w niedzielę; niedziela w galerii handlowej) i 4. (konieczność postów; zabawy w piątki), próbuje sprowokować uczniów do dyskusji.

Metoda – list. Na lekcji można wykonać zadanie 2. z „Pracy domowej” – napisz list do młodszego kolegi i wyjaśnij mu, dlaczego należy przestrzegać *Przykazań kościelnych*.

8. ALTERNATYWNE TEKSTY DO WYKORZYSTANIA NA LEKCJI

Poszerzony komentarz do wykorzystania przez nauczyciela:

PRZECZYTAJ

W niedziele i święta nakazane uczestniczyć we Mszy Świętej i powstrzymać się do prac niekoniecznych.

Przykazanie to domaga się od katolików święcenia dnia Pańskiego. Są oni zobowiązani do udziału w Eucharystii w ten dzień bądź też wieczorem dnia poprzedzającego, tzn. w Mszy św. wigilii niedzieli bądź uroczystości. Poza niedzielą wierni są zobowiązani do udziału we Mszy Świętej w następujące uroczystości:

- Świętej Bożej Rodzicielki Maryi (1 I);
- Objawienia Pańskiego (6 I);
- Wniebowstąpienia Pańskiego (obecnie wypada w niedzielę);
- Ciała i Krwi Chrystusa (Boże Ciało);
- Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (15 VIII);
- Wszystkich Świętych (1 XI);
- Narodzenia Pańskiego (25 XII).

Obecnie w Polsce wszystkie te dni są dniami wolnymi od pracy. Drugim wskazaniem tego przykazania jest powstrzymanie się od prac niekoniecznych. Zagadnienie to zostało dokładnie omówione w lekcji 44.

Przynajmniej raz w roku przystąpić do sakramentu pokuty.

Zapewnia ono przygotowanie człowieka do pełnego udziału w Eucharystii. Przykazanie to podkreśla konieczność przystąpienia **przynajmniej** (co nie oznacza tylko) raz w roku do sakramentu pokuty. Przykazanie to nie zaznacza, kiedy sakrament pokuty powinien się odbyć. Ważne jest natomiast, by każdy ka-

tolik przynajmniej raz w roku wyznał swoje grzechy w indywidualnej spowiedzi. Warto jednak nie poprzestawać na wyznaczonej liczbie, jest ona zbyt niska, by udźwignęła całość spraw życia duchowego człowieka.

Przynajmniej raz w roku, w okresie wielkanocnym, przyjąć Komunię Świętą.

Obowiązek ten został wprowadzony przez Sobór Laterański IV (1215). Określony został ze względu na osłabienie gorliwości wiernych i zaniedbywanie przystępowania do Stołu Pańskiego. Papież Innocenty III zobowiązał wiernych, by zachowali to minimum, jakim jest Komunia Święta w okresie paschalnym. Święta Wielkanocne stanowią bowiem źródło i szczyt liturgii chrześcijańskiej. Sakrament Eucharystii został ustanowiony podczas ostatniej wieczerzy i jest pamiątką męki, śmierci i zmartwychwstania Chrystusa. W liturgii Kościoła Rzymskokatolickiego okres wielkanocny rozpoczyna się w Wigilię Paschalną i trwa aż do uroczystości Zesłania Ducha Świętego włącznie. Powszechnie panuje jednak nadal przekonanie, iż okres Komunii św. wielkanocnej w Kościele Rzymskokatolickim trwa od Środy Popielcowej aż do uroczystości Trójcy Przenajświętszej włącznie.

Podobnie jak w przypadku sakramentu pokuty użyte zostało tutaj słowo „przynajmniej”. Wskazuje ono na to, że jednorazowe przyjęcie Komunii św. w okresie wielkanocnym jest swoistego rodzaju minimum. Dlatego Kościół zachęca swoich wiernych, by często przystępowali do Eucharystii. Ze względu na ważność sakramentu Eucharystii bł. Jan Paweł II zezwolił nawet na dwukrotne przystąpienie do Stołu Pańskiego w ciągu dnia. Warunkiem jednak przy ponownym przyjęciu Komunii jest uczestnictwo w pełnej Mszy Świętej.

Zachowywać nakazane posty i wstrzemięźliwość od pokarmów mięsnych, a w okresach pokuty powstrzymać się od udziału w zabawach.

W odniesieniu do tego przykazania Episkopat Polski wyjaśnia (12 VI 2002), że: wszyscy wierni obowiązani są czynić pokutę. Dla wyrażenia tej pokutnej formy pobożności chrześcijańskiej

Kościół ustanowił dni i okresy pokuty. W tym czasie chrześcijanin powinien szczególnie praktykować czyny pokutne służące nawróceniu serca, co jest istotą pokuty w Kościele. Powstrzymanie się od zabaw pomaga w opanowaniu instynktów i sprzyja wolności serca.

Czynami pokutnymi są: **modlitwa, jałmużna, uczynki pobożności i miłości, umartwienie przez wierniejsze pełnienie obowiązków, wstrzeźliwość od pokarmów mięsnych i post.**

Czasem pokuty w Kościele są poszczególne **piątki całego roku i czas Wielkiego Postu.**

Wstrzeźliwość obowiązuje wszystkich, którzy ukończyli 14 rok życia we wszystkie piątki i Środę Popielcową oraz zaleca się ją w Wigilię Bożego Narodzenia.

Post obowiązuje w Środę Popielcową i w Wielki Piątek wszystkich wiernych pomiędzy 18 a 60 rokiem życia.

Uzasadniona niemożność zachowania wstrzeźliwości w piątek domaga się od chrześcijanina podjęcia innych form pokuty.

Powstrzymanie się od zabaw obowiązuje we wszystkie piątki i w czasie Wielkiego Postu.

Troszczyć się o potrzeby Kościoła.

Kanon 222 *Kodeksu Prawa Kanonicznego* podkreśla, że wierni powinni zadbać o takie sprawy materialne jak:

- zabezpieczenie kultu w ich wspólnocie, np. parafialnej;
- prowadzenie działalności charytatywnej, wychowawczej, misyjnej;
- godziwe utrzymanie duszpasterzy.

W Polsce istnieje zwyczaj zbierania kolekty mszalnej, tzw. „tacy”, oraz prowadzenie okazjonalnych zbiórek, które służą utrzymaniu parafii. Należy zaznaczyć, iż zbierana kolekta nie stanowi utrzymania duszpasterzy. W innych krajach Europy istnieją różne rozwiązania tej kwestii. W Niemczech np. pobierany jest podatek kościelny od dochodów. Zwyczaj ten jednak kształtował się tam wiele lat.